

ingediend op **1801** (2022-2023) – Nr. 9
23 januari 2024 (2023-2024)

Amendementen

op het voorstel van decreet

van Wilfried Vandaele, Willem-Frederik Schiltz,
Bart De Wever en Tom Ongena

over de programmatische aanpak stikstof

Documenten in het dossier:

- 1801** (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van decreet
- Nr. 2: Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit
- Nr. 3: Advies van de Raad van State
- Nr. 4: Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie
voor de verwerking van persoonsgegevens
- Nr. 5: Amendement
- Nr. 6: Advies van de Raad van State
- Nr. 7: Amendementen
- Nr. 8: Advies van de Raad van State

AMENDEMENT Nr. 11**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 2

Een punt 3°/1 invoegen, dat luidt als volgt:

"3°/1 A-habitats: voor dit (sub)habitattype is de impact van stikstofdeposities zo groot, dat de mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering door herstelbeheer zeer beperkt zijn zolang de stikstofdepositie de kritische depositiewaarde van het (sub)habitattype overschrijdt. Dit betreft over het algemeen habitattypes waarvoor stikstofdepositie de bepalende milieudruk is. Stikstofgericht herstelbeheer is bij deze A-habitattypes veelal ineffectief of slechts tijdelijk effectief, hetzij omdat het intensieve herstelbeheer dat vereist is, aanzienlijke ongewenste neveneffecten heeft; hetzij omdat het herstelbeheer niet tegelijk de verzurende en vermestende effecten kan aanpakken, waardoor verdere degradatie onvermijdelijk is; hetzij omdat het positieve effect van herstelbeheer zeer snel uitgewerkt is zolang de stikstofdepositie hoger blijft dan de kritische depositiewaarde van het habitattype. Tabel 2.3 bij de definitieve PAS specificeert de A-habitats;"

VERANTWOORDING

Overeenkomstig het advies van de Raad van State met nummer 75.177/16, 12.3.1, van 22 januari 2024, zorgt de toevoeging van deze definitie, die overgenomen is uit de definitieve PAS, voor verheldering over welk type habitats het precies gaat.

AMENDEMENT Nr. 12**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 2

Een punt 7°/1 invoegen, dat luidt als volgt:

"7°/1 B-habitats. Voor dit (sub)habitattype mag ook bij habitats in overschrijding (stikstofdepositie > KDW) een duurzame kwaliteitsverbetering verwacht worden door toepassing van gerichte herstelmaatregelen. Het gaat over het algemeen over habitattypes waarvoor stikstofdepositie niet de enige belangrijke milieudruk is. Daarom kan er aanzienlijke vooruitgang in habitatkwaliteit geboekt worden als het herstelbeheer zich richt op een verbetering van de globale milieukwaliteit, d.i. met inbegrip van andere milieudrukken dan stikstofdepositie. In veel gevallen zijn B-habitattypes voor het bereiken van een gunstige staat afhankelijk van een goede kwaliteit, kwantiteit en dynamiek van het grondwater. Door hydrologisch herstel kunnen grondwaterkenmerken in een gunstig bereik worden gebracht, zodat de beschikbaarheid van stikstof beperkt wordt en het bufferende vermogen van de bodem tegen verzuring verhoogt. Omgekeerd geldt dat hydrologisch herstel als een belangrijke randvoorwaarde geldt vooraleer er kwaliteitsverbetering kan optreden in deze habitat(sub)types. Tabel 2.3 bij de definitieve PAS specificeert de B-habitats;"

VERANTWOORDING

Zie de verantwoording bij amendement nr. 11.

AMENDEMENT Nr. 13

Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneekhout op amendement nr. 1

Artikel 2

Een punt 26°/1 invoegen, dat luidt als volgt:

"26°/1 natuurinclusieve landbouw: bij natuurinclusieve landbouw produceren agrariërs voedsel en gewassen in harmonie met milieu, natuur en landschap door natuurlijke processen in de bedrijfsvoering te integreren, te zorgen voor een gezond bodem- en watersysteem, een aantrekkelijk landschap en meer biodiversiteit, passend binnen een economisch rendabele bedrijfsvoering. Een natuurinclusieve veehouderij voldoet aan al deze voorwaarden:

- a) de stallen zijn onderdeel van een natuurinclusieve bedrijfsvoering;*
- b) de veehouderij beschikt blijvend over voldoende grond voor een veebezetting van twee GVE per hectare grond of minder;*
- c) door het treffen van aanvullende maatregelen die ervoor zorgen dat de gemiddelde emissie op bedrijfslocatieniveau gelijk is aan de toepassing van AEA-stallen;*
- d) uit monitoring blijkt dat het bedrijf gemiddeld op jaarniveau aan de voorwaarde onder c) voldoet;"*.

VERANTWOORDING

Overeenkomstig het advies van de Raad van State met nummer 75.177/16, 14.2.3, van 22 januari 2024, wordt een definitie voor natuurinclusieve landbouw toegevoegd aan artikel 2 van het voorstel van decreet.

AMENDEMENT Nr. 14

Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneekhout op amendement nr. 1

Artikel 89

Dit artikel schrappen.

VERANTWOORDING

Overeenkomstig het advies van de Raad van State met nummer 75.177/16, 47.1 tot en met 47.5, van 22 januari 2024, stellen de indieners van voorliggend subamendement voor om artikel 89 te schrappen. De Raad oordeelt dat dit artikel in strijd is met zowel de Habitatrichtlijn, het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) als de Belgische Grondwet. De Raad stelt dan ook dat het artikel geen doorgang kan vinden.

AMENDEMENT Nr. 15**Subamendement voorgesteld door Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Staf Aerts en Jeremie Vaneeckhout op amendement nr. 1**

Artikel 91/1 (nieuw)

Een artikel 91/1 invoegen, dat luidt als volgt:

"Art. 91/1. Binnen de perken van de beschikbare begrotingskredieten en overeenkomstig de Europese regels inzake staatssteun wordt er een transitiefonds voor landbouwbedrijven opgericht als onderdeel van de programmatische aanpak stikstof.

Het transitiefonds voor landbouwbedrijven, vermeld in het eerste lid, bestaat uit:

- 1° een integraal aanbod voor intensieve en multidisciplinaire begeleiding voor alle landbouwers, volgens de definitie zoals bepaald in het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De begeleiding is gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau;*
- 2° investeringssteun voor investeringen die tot doel hebben om de aanvoer van stikstof te beperken of het aandeel lokale eiwitten aanzienlijk uit te breiden, wordt in lijn gebracht met de steunpercentages die voorzien worden voor investeringen in AEA-stallen, investeringen in ammoniakemissietechnieken in bestaande stallen of jonge landbouwers;*
- 3° veehouders die hun bedrijfsvoering willen extensiveren, kunnen rekenen op de Vlaamse overheid waarbij die tot 50% van de leninglasten overneemt;*
- 4° de uitbreiding van de grondenbank, zoals gedefinieerd in het Instrumentendecreet, specifiek voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering. Een Vlaamse grondenbank in functie van de omschakeling van landbouwbedrijven kan worden uitgebouwd als een bemiddelend instrument om deze verworven gronden dan via een grondenfonds beschikbaar te stellen aan landbouwers die hun bedrijfsvoering omvormen om op bedrijfsniveau de aanvoer van stikstof te verminderen en een eiwittransitie te realiseren, via langdurige betalende gebruiksovereenkomsten met ecologische voorwaarden (erfpachtregeling);*
- 5° uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen.*

De Vlaamse Regering wordt gelast met de oprichting van het transitiefonds, binnen het half jaar nadat dit decreet in werking treedt."

VERANTWOORDING

De Programmatische Aanpak Stikstof is gericht op twee bronmaatregelen (of een combinatie van beide) om de 2030-doelstelling te realiseren:

- 1° dure staltechnieken als luchtwassers en voedertechnieken die de ammoniakuitstoot vooral in theorie verminderen;
- 2° stopzetting van veebedrijven.

Dit voorstel van decreet vergeet om in maatregelen te voorzien om landbouwers te ondersteunen om hun bedrijfsvoering om te gooien naar een agro-ecologische en biologische landbouwbedrijfsvoering.

De indieners van het voorliggende amendement breiden het voorstel van decreet uit met een derde bronmaatregel: een transitiefonds voor landbouwbedrijven om de stikstofimport op bedrijfsniveau af te bouwen en een eiwitshift te realiseren.

Zo'n transitiefonds ondersteunt de huidige generatie landbouwers en hun opvolgers in de omslag naar circulaire, agro-ecologische, natuurinclusieve of biologisch gecertificeerde landbouw, en is een integraal en cruciaal onderdeel in een PAS-decreet. Dit is ook op die manier opgenomen in het stikstofakkoord dat door de Vlaamse Regering werd aangenomen op 10 maart 2023 (Hoofdstuk 6. Flankerend Beleid en Begeleidingstraject Landbouwers).

De vaststelling is dat dit niet overgenomen is in het PAS-decreet.

Met het voorliggende amendement verankeren de indieners dit engagement in het PAS-decreet.

In de Programmatische Aanpak Stikstof wordt voorzien in een transitiefonds voor landbouwbedrijven. Dit transitiefonds steunt op vier pijlers die elkaar aanvullen en versterken:

- 1° intensieve en multidisciplinaire begeleiding gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau;
- 2° investeringssteun via een transitiefonds voor investeringen die de stikstofaanvoer op bedrijfsniveau doen dalen en inzet op een eiwittransitie;
- 3° overnemen van de leninglasten tot 50% wanneer landbouwers beslissen om hun landbouwbedrijf te extensiveren;
- 4° grondenbank voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering;
- 5° uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen.

Voor dit transitiefonds wordt voorzien in een budget van 0,5 miljard euro voor de periode 2024-2030 door middel van verschuivingen in het Budget voor Flankerend Beleid PAS zoals weergegeven in de conceptnota PAS die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 22 februari 2022.

1. Intensieve en multidisciplinaire begeleiding gericht op het verminderen van de aanvoer van stikstof en een eiwittransitie op bedrijfsniveau.

Het ontbreekt in het subsidielandschap aan een integrale en intensieve begeleiding op mensemaat voor een duurzame heroriëntering van landbouwbedrijven. Via een transitiefonds wordt voorzien in intensieve en onafhankelijke begeleiding op het erf voor actieve landbouwers die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar duurzame landbouwmodellen. Deze professionele boerencoach gaat met de landbouwer in gesprek over de toekomstvisie voor het bedrijf, ondersteunt de landbouwer bij de afweging tussen verschillende keuzemogelijkheden én begeleidt de landbouwer vervolgens bij elke stap in de realisatie van een gekozen transitiepad.

2. Investeringssteun via een transitiefonds voor investeringen die de stikstofaanvoer op bedrijfsniveau doen dalen en inzet op een eiwittransitie.

Binnen het flankerend beleid van de Programmatische Aanpak Stikstof wordt een transitiefonds opgericht dat landbouwers financieel ondersteunt bij de concrete realisatie van de omvorming van hun bedrijf die erop gericht is de stikstofaanvoer door bijvoorbeeld kunstmeststoffen of geïmporteerde soja af te bouwen. De steunpercentages verbonden aan dit transitiefonds liggen in lijn met de steunpercentages waarin voorzien wordt voor investeringen in ammoniakemissiearme (AEA) stallen, investeringen in ammoniakemissietechnieken in bestaande stallen of jonge landbouwers. Zo wordt een echt alternatief gecreëerd om de bedrijfsvoering te verduurzamen en zorgt Vlaanderen ervoor dat de landbouwbedrijven toekomstbestendig zijn.

3. Overnemen van de leninglasten tot 50% wanneer landbouwers beslissen om hun landbouwbedrijf te extensiveren.

Voor landbouwers met zware leninglasten is omschakelen niet evident. De Vlaamse overheid ondersteunt via het transitiefonds landbouwers die ervoor kiezen om hun veestapel structureel af te bouwen. Het plafond voor steun is maximaal 50% van de lopende leninglast. Dit geeft landbouwers de ruimte om hun bedrijfsvoering te heroriënteren naar een grondgebonden en circulair landbouwsysteem.

4. Grondenbank voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering.

Toegang tot grond is een belangrijke hefboom voor het stimuleren van een transitie naar een meer duurzame en grondgebonden landbouw.

In het kader van het PAS-beleid wordt voorzien in een voorkeurecht voor de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) voor de aankoop van gronden die vrijkomen ten gevolge van PAS-maatregelen. Het voorstel van decreet definieert geen doelstellingen met betrekking tot de inzet van het middel van voorkeurecht, noch voor welke doelstellingen het voorkeurecht ingezet zal worden. De oprichting van een grondenbank specifiek voor landbouwbedrijven die hun bedrijfsvoering willen omschakelen naar een grondgebonden bedrijfsvoering biedt de mogelijkheid om een strategisch beleid te voeren.

Dat er breder moet worden nagedacht over het beheer van landbouwgrond kwam ook duidelijk naar voren in de doctoraatsstudie van Hans Vandermaelen. Een van de conclusies was dat er nu te onbedachtzaam publieke landbouwgrond wordt verkocht aan de hoogstbiedende terwijl deze gronden een strategisch en beleidsmatig nut kunnen hebben. Een grondenbank kan dan helpen om ervoor te zorgen dat er betaalbare grond beschikbaar is voor de landbouwer van de toekomst.

Bovendien zal de Programmatische Aanpak Stikstof, gecombineerd met de leeftijdspiramide van de landbouwbedrijfsleiders ervoor zorgen dat heel wat gronden (en eventueel bijhorende hoeves en stallen) vrijkomen. Indien er geen strategische visie en aanpak is voor de invulling van deze gronden, dan kan dit zorgen voor een verdergaande landschapsdegeneratie of een landschapsbeeld dat niet wenselijk is.

Een Vlaamse grondenbank in functie van de omschakeling van landbouwbedrijven kan worden uitgebouwd als een bemiddelend instrument om deze verworven gronden dan via een grondenfonds beschikbaar te stellen aan landbouwers die hun bedrijfsvoering omvormen om op bedrijfsniveau de aanvoer van stikstof te verminderen en een eiwittransitie te realiseren, via langdurige betalende gebruiksovereenkomsten met ecologische voorwaarden (erfpachtregeling).

5. Uitbreiden van de stopzettingsregeling voor varkenshouderijen naar alle veehouderijen.

In functie van een globale afbouw van de varkensstapel op sectorniveau van 30% van het aantal dieren tegen 2030 werd een afzonderlijke vrijwillige stopzettingsregeling (op stal- of op bedrijfsniveau) uitgewerkt.

Deze maatregel wordt uitgebreid naar alle veehouderijen. Op die manier kunnen de stikstofemissies versneld afgebouwd worden.

Het voorliggend subamendement heeft tot doel het amendement in overeenstemming te brengen met het advies van de Raad van State met nummer 75.177/16, 18.1 tot 18.5, van 22 januari 2024.

